

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov : 1/ **Ing. M. K.**, bytom T., zastúpený JUDr. V. V., advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom v G., 2/ **Ľ. S.**, bytom T. a 3/ **M. Z.**, bytom N., proti odporcom: 1/ **H. H.**, bytom N., 2 / **M. T.**, 3/ **M. V.**, bytom N., 4/ **Z. V.**, bytom N., odporcovia 3/ a 4/ zastúpení JUDr. M. K., advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom v T., 5/ **E. M.**, bytom B., 6/ **P. H.**, bytom N., 7/ **M. C.**, bytom Č., 8/ **A. K.**, bytom T. a 9/ **V. M.**, bytom X., C., **o určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Topoľčany pod sp.zn. 5 C 158/86, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 30. apríla 2007 sp.zn. 7 Co 153/2006 a uzneseniu Okresného súdu Topoľčany z 19. apríla 2006 č.k. 5 C 158/1986-733, takto

r o z h o d o l :

Uznesenie Krajského súdu v Nitre z 30. apríla 2007 sp.zn. 7 Co 153/2006 a uznesenie Okresného súdu Topoľčany z 19. apríla 2006 č.k. 5 C 158/1986-733, v častiach o povinnosti odporcov 3/ a 4/ zaplatiť spoločne a nerozdielne náhradu trov štátu v sume 17 336,50 Sk, **z r u š u j e** a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Topoľčany na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Topoľčany (súd prvého stupňa) rozsudkom zo 17. marca 2003 č.k. 5 C 158/86-670, v spojení s opravným uznesením z 2. júna 2003 č.k. 5 C 158/86-685, určil, že navrhovatelia 1/ a 2/ [v čase jeho rozhodnutia bol navrhovateľom 1/ G. K., ktorý X. zomrel a jeho právnymi nástupcami sa stali manželka (pôvodná navrhovateľka 2/) a deti (terajší navrhovatelia 1/, 2/ a 3/)] sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností v kat. území N., neknihovanej pozemnoknižnej parc.č. X. - potok bez výmery, a to v rozsahu, ako je to vyznačené v znaleckom posudku znalkyne Ing. I. S. zo dňa 4. septembra 2002 a overeného

geometrického plánu, ktorý tvorí súčasť tohto rozsudku, ako novovytvorené parc.č. X. - zastavaná plocha o výmere X. m², parc.č. X. – záhrada vo výmere X. m², parc.č. X. – záhrada vo výmere X. m². Vo zvyšku návrh zamietol. Navrhovateľom 1/ a 2/ uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu náhradu trov štátu v sume 15 073,-- Sk a odporcovi 3/ z toho istého titulu náhradu v sume 17 572,-- Sk, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Odporcovi 3/ uložil aj povinnosť zaplatiť navrhovateľom 1/ a 2/ náhradu trov konania v sume 17 907,-- Sk na účet ich zástupcu.

Krajský súd v Nitre (odvolací súd) rozsudkom z 30. novembra 2005 sp.zn. 7 Co 147/2003, na odvolanie navrhovateľov a odporcu 3/, zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti týkajúcej sa určenia vlastníctva k parc.č. X. – záhrada vo výmere X. m² tak, že návrh v tejto časti zamietol. Rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o zamietnutí zvyšku návrhu zrušil (z dôvodu, že táto časť rozhodnutia, týkajúca sa pozemnoknižnej parc.č. X., nebola predmetom návrhu na začatie konania) a zrušil aj jeho výrok o trovách konania účastníkov a štátu a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Súd prvého stupňa potom uznesením z 19. apríla 2006 č.k. 5 C 158/1986-733 rozhodol o trovách konania tak, že navrhovateľom 1/ a 4/ (v čase jeho rozhodovania bola ešte účastníčkou konania navrhovateľka 2/ E. K., ktorá dňa X. zomrela a právnymi nástupcami ktorej sú navrhovatelia 1/ až 3/) voči odporcom 1/, 2/, 5/ až 8/ nepriznáva náhradu trov konania. Navrhovateľom 1/ až 4/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť odporcovi 3/ do troch dní náhradu trov konania v sume 2 906,-- Sk do rúk jeho zástupcu a odporkyni 4/ nepriznal náhradu trov konania. Navrhovateľom 1/ až 4/ uložil aj povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne „do účtárne tunajšieho súdu“ náhradu trov štátu v sume 14 836,50 Sk a odporcom 3/ a 4/ z toho istého titulu náhradu v sume 17 336,50 Sk, všetko do troch dní od právoplatnosti uznesenia. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že súd prvého stupňa rozhodol o náhrade trov štátu podľa § 148 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov (O.s.p.). V odôvodnení svojho rozhodnutia, po citácii predmetného ustanovenia, iba uviedol, že navrhovateľov 1/ až 4/ a „odporcov v 1/ až 9/ rade“ (zrejme správne má byť odporcom 3/ a 4/) zaviazal k náhrade trov štátu „vzhľadom na výsledok konania“.

Na odvolanie navrhovateľa 1/ a odporcov 3/ a 4/ odvolací súd uznesením z 30. apríla 2007 sp.zn. 7 Co 153/2006 uznesenie súdu prvého stupňa v jeho napadnutých častiach potvrdil a o trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na ich náhradu. Svoje rozhodnutia v časti týkajúcej sa povinnosti odporcov 3/ a 4/ zaplatiť náhradu trov štátu odôvodnil tým, že podľa ustanovenia § 148 ods. 1 O.s.p. nemá štát proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, bezvýnimočne, ale podľa výsledkov konania. „Tento uvádzaný zákonný predpoklad nie je však totožný so zákonným predpokladom ‚úspechu vo veci‘, ako ho uvádza napríklad ustanovenie § 142 ods. 1 alebo ustanovenie § 143 O.s.p. Ustanovenie § 148 O.s.p. platí totiž tak pre konanie, v ktorom vo vzťahu medzi účastníkmi prichádza do úvahy náhrada trov konania (napríklad ustanovenia § 142 - § 145 O.s.p.) a v ňom účastníci majú prevažne postavenie navrhovateľov a odporcov, ako i pre konania v ostatných občianskoprávných veciach, v ktorých vzhľadom k povahe prejednávanych vecí nemožno hodnotiť úspech, či neúspech účastníka vo veci.“ Podľa odvolacieho súdu bolo potrebné v danej veci posudzovať úspech navrhovateľov a odporcov „vzhľadom k celému predmetu konania.“ V odôvodnení svojho rozhodnutia, okrem iného, uviedol, že „odporcovia 3/ a 4/ boli úspešní v časti týkajúcej sa zamietnutia návrhu v časti parc.č. X. (zo sporných parciel sa ich týkala len táto parcela). Vzhľadom na neúspech navrhovateľov vo vzťahu k odporcom v 3/ a 4/ rade, súd prvého stupňa správne rozhodol o náhrade trov konania účastníkov podľa § 142 ods. 1 O.s.p. tak, že navrhovateľom uložil povinnosť zaplatiť odporcom náhradu trov konania.“ Dodal, že „navrhovatelia vzhľadom na celý predmet konania síce boli úspešní v štyroch sporných parcelách, ale tento ich úspech sa týkal len odporcov v 1/, 2/, 5/ až 9/ rade a nie odporcov v 3/ a 4/ rade a o trovách konania medzi nimi bolo rozhodnuté prvým výrokom, ktorý nie je predmetom odvolacieho konania.“ Podľa odvolacieho súdu súd prvého stupňa správne rozhodol o trovách štátu, ktoré mu vznikli zaplatením znalečného z rozpočtových prostriedkov súdu, pretože ani jeden z účastníkov nebol oslobodený od súdnych poplatkov podľa § 138 O.s.p. a neboli u nich zistené ani podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Uviedol, že „vzhľadom na rozhodnutie vo veci samej s prihliadnutím na procesné a dôkazné návrhy účastníkov, súd prvého stupňa správne rozhodol o povinnosti zaplatiť trovy štátu tak navrhovateľom tak aj odporcom v 3/ a 4/ rade. Určujúce pre toto rozhodnutie bolo to, že od roku 1992, kedy bolo právoplatne rozhodnuté o podstatnej časti návrhu, týkajúcej sa odporcov v 1/, 2/, 5/ až 9/ rade, sa celé ďalšie konanie týkalo sporu len medzi navrhovateľmi a odporcami v 3/ a 4/ rade a znalecké dokazovanie súviselo len s parcelou týkajúcou sa odporcov v 3/ a 4/ rade.“

Proti predmetným uzneseniam, v častiach o povinnosti odporcov 3/ a 4/ zaplatiť spoločne a nerozdielne náhradu trov štátu v sume 17 336,50 Sk, podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (dovolateľ) mimoriadne dovolanie. Navrhol rozhodnutia súdov nižších stupňov v napadnutom rozsahu zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Podľa dovolateľa spočívajú napadnuté časti rozhodnutí súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Uviedol, že kritérium miery úspechu v konaní, ovládajúce náhradu trov konania v sporovom konaní, je obsiahnutý aj v ustanovení § 148 ods. 1 O.s.p. Podľa dovolateľa „konajúce sudy nepostupovali správne vo výroku, že odporcovia 3/ a 4/ sú povinní nahradiť trovy znaleckého dokazovania, ktoré preddavkovo znášal štát, a to aj napriek tomu, že boli v konaní úspešní.“ Dodal, že „v odôvodnení rozhodnutia okresného súdu nie je vôbec vyriešený vzťah medzi účastníkmi konania z hľadiska zásad úspechu v konaní, ako aj účelnosti trov potrebných na uplatňovanie alebo bránenie práva. Takýto postup jednoznačne odporuje ustanoveniam § 157 odsek 2 a § 167 odsek 2 O.s.p. Ani z odôvodnenia uznesenia krajského súdu nie je možné zistiť, aké právne úvahy ho v otázke náhrady trov konania štátu viedli k potvrdeniu rozhodnutia prvostupňového súdu, ktoré je v rozpore z ustanovením § 148 odsek 1 O.s.p. Preto je rozhodnutie krajského súdu v tejto časti výroku nepreskúmateľné“, uzavrel dôvody mimoriadneho dovolania generálny prokurátor Slovenskej republiky.

Navrhovateľ 1/ navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť, pretože „nie sú splnené predpoklady pre jeho realizáciu.“ Uviedol, že generálny prokurátor „zasahuje do rozhodovania súdu, kde rozhodovať nemôže“. O náhrade trov konania rozhoduje súd podľa ustanovení § 142 a nasl. O.s.p., ktoré ustanovenia umožňujú rozhodnúť o trovách konania tak, ako rozhodli sudy v danej veci.

Odporca 2/ (M. T.) navrhol konanie voči nemu zastaviť z dôvodu § 237 písm. b/ O.s.p., keďže v danom spore „nie je pasívne legitimovaný byť účastníkom konania“. Vzhľadom na uvedené, nepovažoval za potrebné, aby sa vyjadril k rozhodnutiam súdov o náhrade trov konania.

Ostatní účastníci sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), postupujúc podľa predpisov účinných od 15. októbra 2008 (prechodné ustanovenie § 372p ods. 1 O.s.p.

k úpravám účinným od 15. októbra 2008 na základe zákona č. 384/2008 Z.z.), po zistení, že mimoriadne dovolanie bolo podané včas osobou oprávnenou na tento opravný prostriedok (§ 243g O.s.p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť podľa § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). V dovolacom konaní ale nevyšla najavo žiadna z týchto väd. Pokiaľ odporca 2/ (práve ktorého sa inak mimoriadne dovolanie ani nedotýka) vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu namieta, že konanie súdov má vadu podľa § 237 písm. b/ O.s.p., keďže v danom spore „nie je pasívne legitimovaný byť účastníkom konania“, dovolací súd iba stručne poznamenáva, že z jeho tvrdenia nepochybne vyplýva, že si zrejme neuvedomuje rozdiel medzi vecnou legitimáciou (vzťahom účastníka konania k predmetu konania vyplývajúcim z hmotného práva) a spôsobilosťou byť účastníkom konania, a ani to, že z hľadiska naplnenia skutkovej podstaty dovolacieho dôvodu uvedeného v § 237 písm. b/ O.s.p. nie je rozhodujúci nedostatok vecnej legitimácie, ale nedostatok spôsobilosti byť

účastníkom konania, ktorú kategóriu upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 19 tak, že spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Je teda zrejmé, že predpokladom byť účastníkom konania je hmotnoprávna subjektivita vo význame mať práva a povinnosti, ktorú vlastnosť M. T., ako právnická osoba, nepochybne má.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní vytyka napadnutej časti rozhodnutia odvolacieho súdu, že spočíva v nesprávnom právnom posúdení (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Generálny prokurátor tak robí dôvodne.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Úlohou dovolacieho súdu v prípade mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora (i dovolania účastníka) odôvodneného nesprávnym právnym posúdením veci, je posúdiť, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny právny predpis a či ho aj správne interpretoval.

Odvolací súd pri rozhodovaní o trovách štátu vychádzal z toho, že podľa ustanovenia § 148 ods. 1 O.s.p. nemá štát proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, bezvýnimočne, ale podľa výsledkov konania. Uviedol, že „tento uvádzaný zákonný predpoklad nie je však totožný so zákonným predpokladom „úspechu vo veci“, ako ho uvádza napríklad ustanovenie § 142 ods. 1 alebo ustanovenie § 143 O.s.p. Ustanovenie § 148 O.s.p. platí totiž tak pre konanie, v ktorom vo vzťahu medzi účastníkmi prichádza do úvahy náhrada trov konania (napríklad ustanovenia § 142 - § 145 O.s.p.) a v ňom účastníci majú prevažne postavenie navrhovateľov a odporcov, ako i pre konania v ostatných občianskoprávných veciach, v ktorých vzhľadom k povahe prejednávanych vecí nemožno hodnotiť úspech, či neúspech účastníka vo veci.“ Podľa odvolacieho súdu bolo potrebné v danej veci posudzovať úspech navrhovateľov a odporcov „vzhľadom k celému predmetu konania.“ Ďalej argumentoval tým, že „vzhľadom na rozhodnutie vo veci samej s prihliadnutím na procesné a dôkazné návrhy účastníkov, súd prvého stupňa správne rozhodol o povinnosti zaplatiť trovy štátu tak navrhovateľom tak aj odporcom v 3/ a 4/ rade. Určujúce pre toto rozhodnutie bolo to, že od roku 1992, kedy bolo právoplatne rozhodnuté o podstatnej časti návrhu, týkajúcej sa odporcov v 1/, 2/, 5/ až 9/ rade, sa celé ďalšie konanie týkalo sporu len medzi navrhovateľmi a odporcami v 3/ a 4/ rade a znalecké dokazovanie súviselo len s parcelou týkajúcou sa odporcov v 3/ a 4/ rade.“

Dovolací súd nepovažuje uvedené závery odvolacieho súdu za správne.

Štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov (§ 148 ods. 1 O.s.p.).

V citovanom ustanovení, tak isto ako aj v iných ustanoveniach upravujúcich náhradu trov konania, je obsiahnuté kritérium miery úspechu v konaní (porovnaj napr. III. ÚS 53/06). V konaní, v ktorom vo vzťahu medzi účastníkmi konania prichádza do úvahy náhrada trov konania, má štát podľa citovaného ustanovenia právo na náhradu trov konania len proti tomu účastníkovi konania, ktorého by podľa výsledku konania postihovala povinnosť na náhradu trov konania druhému účastníkovi. Ak teda citované ustanovenie výslovne ustanovuje právo štátu na náhradu trov konania v súvislosti s výsledkom konania, znamená to, že účastníkovi, u ktorého nie sú predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov, možno uložiť povinnosť nahradiť takéto trovy len v tom prípade, keď v konaní nemal vo veci úspech alebo mal úspech len čiastočný. Je preto vylúčené, aby súd zaviazal celkom úspešného účastníka sporu zaplatiť štátu, a to čo i len sčasti, náhradu trov, ktoré platil. Pokiaľ by súd dospel k záveru, že by nebolo spravodlivé zaviazat' neúspešného účastníka k úplnej náhrade štátom zálohovaných trov, nič by mu nebránilo, aby štátu, aplikujúc na vec ustanovenie § 150 O.s.p., nepriznal náhradu takých trov.

Súdy nižších stupňov, napriek tomu, že v odôvodneniach svojich rozhodnutí konštatovali plný úspech odporcov 3/ a 4/ v konečnom rozhodnutí o veci samej, zaviazali ich k náhrade trov štátu v takom istom rozsahu, ako (pôvodných) navrhovateľov 1/ až 4/, ktorí voči nim v konečnom dôsledku nemali žiadny úspech a boli zaviazaní k náhrade ich trov podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov v ich napadnutých častiach nie sú správne. Rozhodnutie odvolacieho súdu pritom vychádza z nesprávneho výkladu ustanovenia § 148 ods. 1 O.s.p. a rozhodnutie súdu prvého stupňa je navyše postihnuté aj inou (v ustanovení § 237 O.s.p. neuvedenou) vadou spočívajúcou v tom, že nie je preskúmateľné (porovnaj napr. R 111/1998). Výroky o náhrade trov štátu súd prvého stupňa odôvodnil iba uvedením ustanovenia § 148 ods. 1 O.s.p. Žiadne iné odôvodnenie postupu súdu prvého stupňa v jeho rozhodnutí, týkajúce sa zaviazania

odporcov 3/ a 4/ na náhradu trov konania štátu, obsiahnuté nie je. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia nemožno zistiť, aké úvahy ho v otázke trov konania viedli k rozhodnutiu, ktoré je v rozpore s významom ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, na ktoré sa odvolal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie odvolacieho súdu, a pre tie isté vady, a tiež z dôvodu inej vady, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, i rozhodnutie súdu prvého stupňa v častiach o povinnosti odporcov 3/ a 4/ zaplatiť spoločne a nerozdielne náhradu trov štátu v sume 17 336,50 Sk zrušil v zmysle § 243b ods. 2, 3 O.s.p. v znení zákona č. 384/2008 Z.z., v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie s tým, že právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí je preň záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného ako i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. decembra 2008

JUDr. Ladislav Górasz, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková